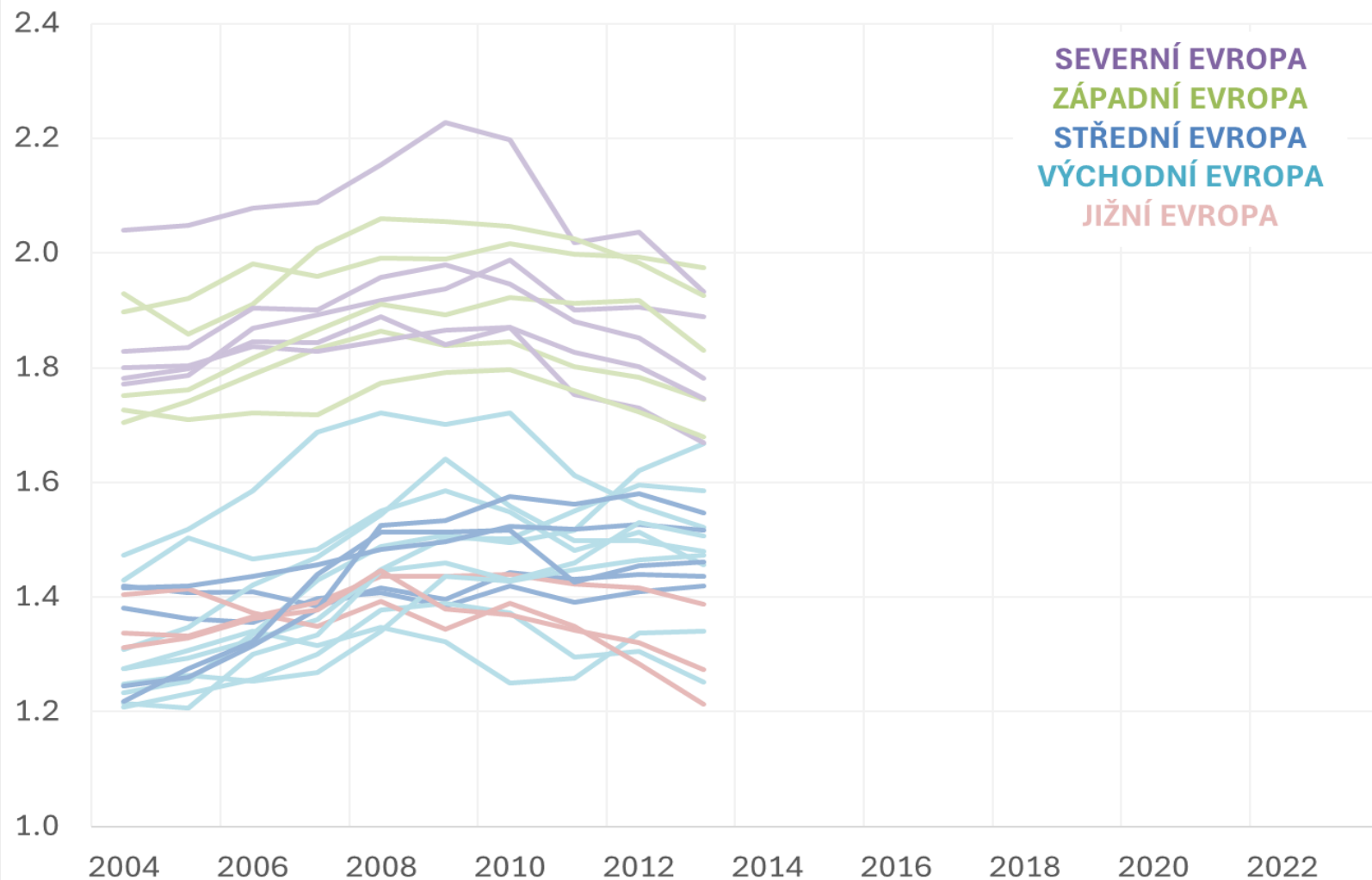

**Cesty k rodičovství:
nerovnosti a bariéry
v reprodukčních trajektoriích**

Jitka SLABÁ, Jiřina KOCOURKOVÁ, Anna ŠŤASTNÁ (PřF UK)
Jitka JÍROVÁ (ÚZIS)

Vývoj plodnosti v posledních 20 letech

Graf 1: Vývoj úhrnné plodnosti ve vybraných státech Evropy, 2004–2013

• 2004–2013

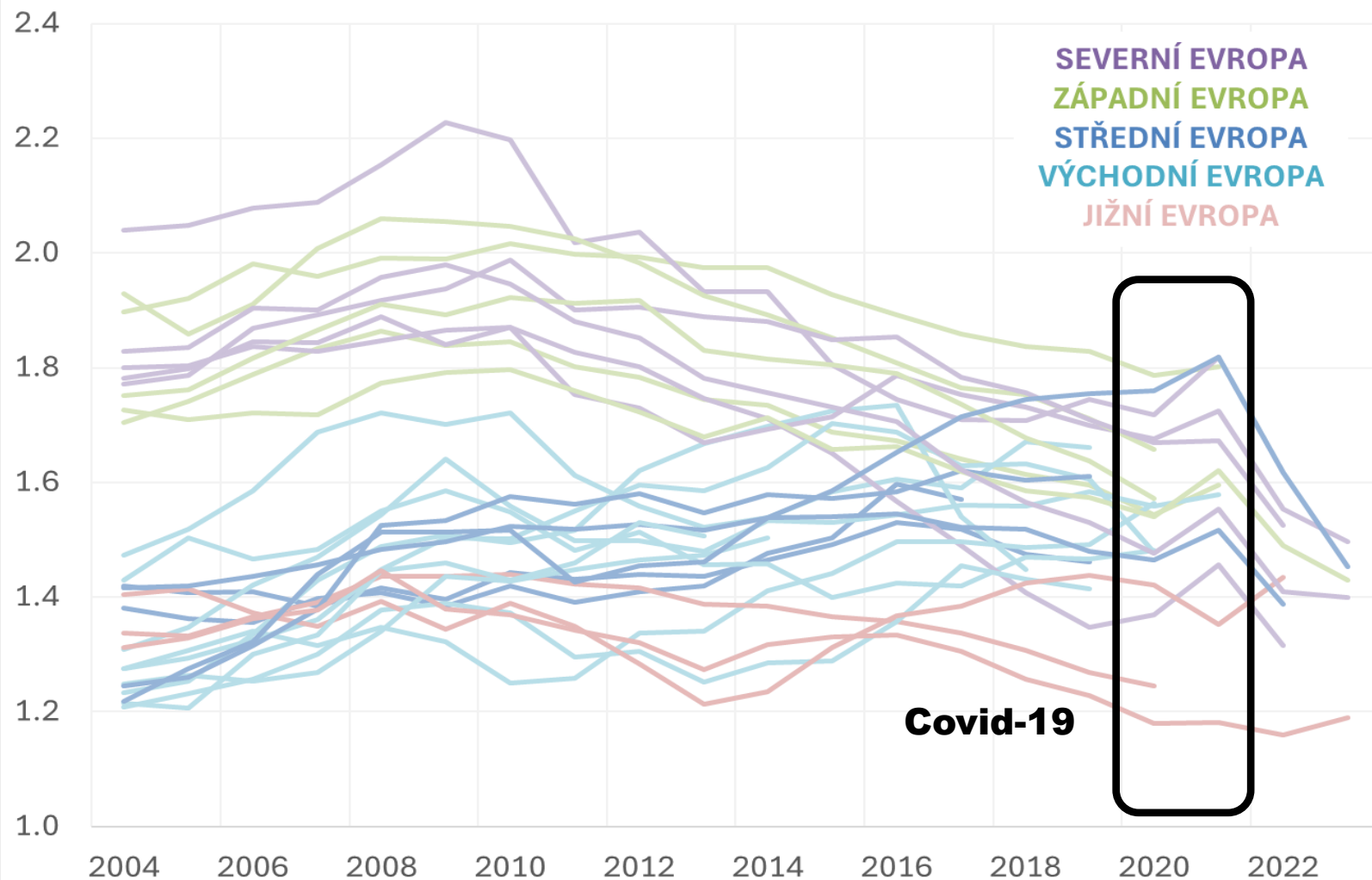
SeE+ZE

vs.

StE+VE+JE

Vývoj plodnosti v posledních 20 letech

Graf 2: Vývoj úhrnné plodnosti ve vybraných státech Evropy, 2004–2023

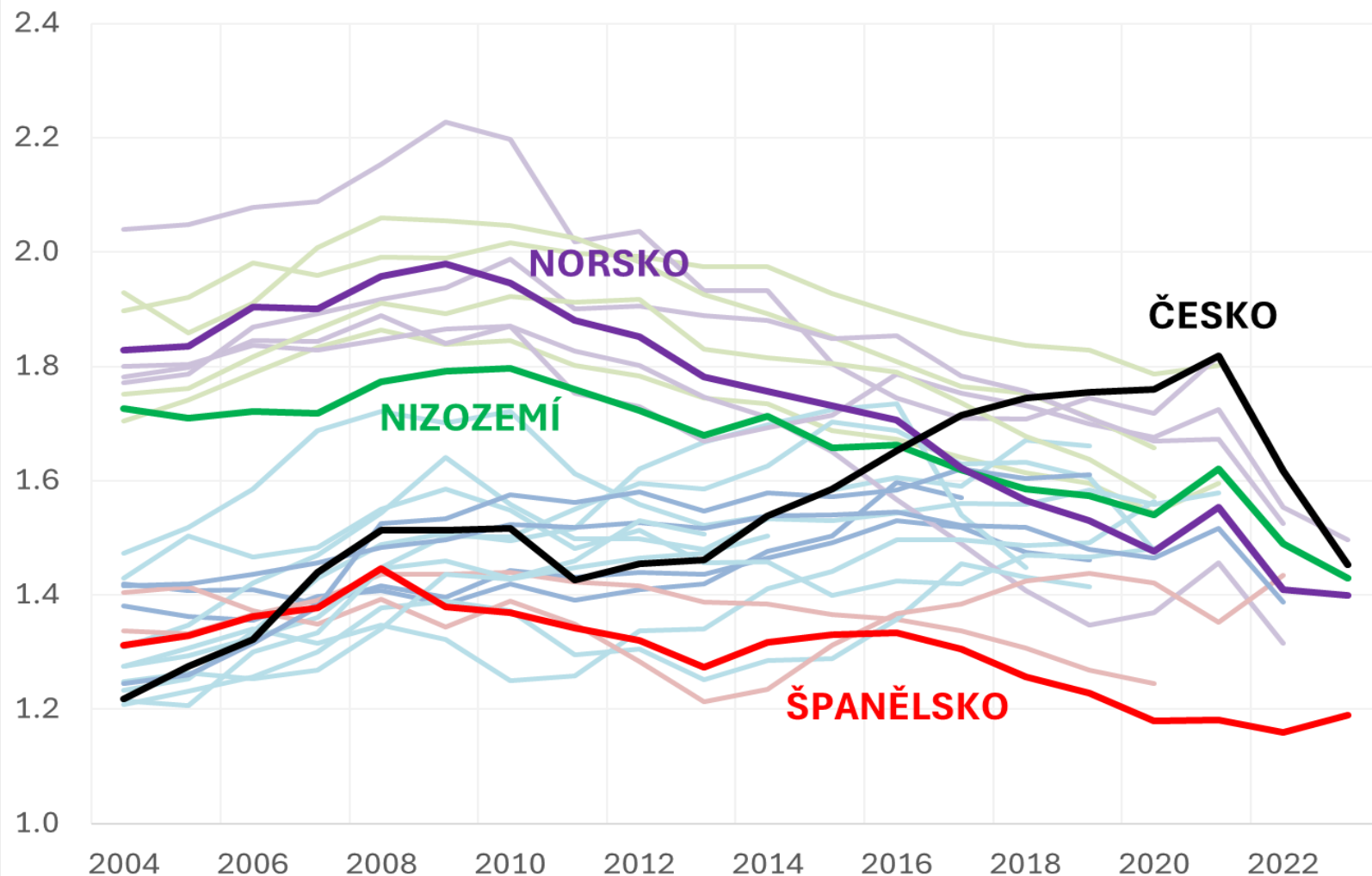
- 2014–2023

pokles SeE+ZE
vs.

stabilizace/mírný
nárůst VE+StE

Vývoj plodnosti v posledních 20 letech

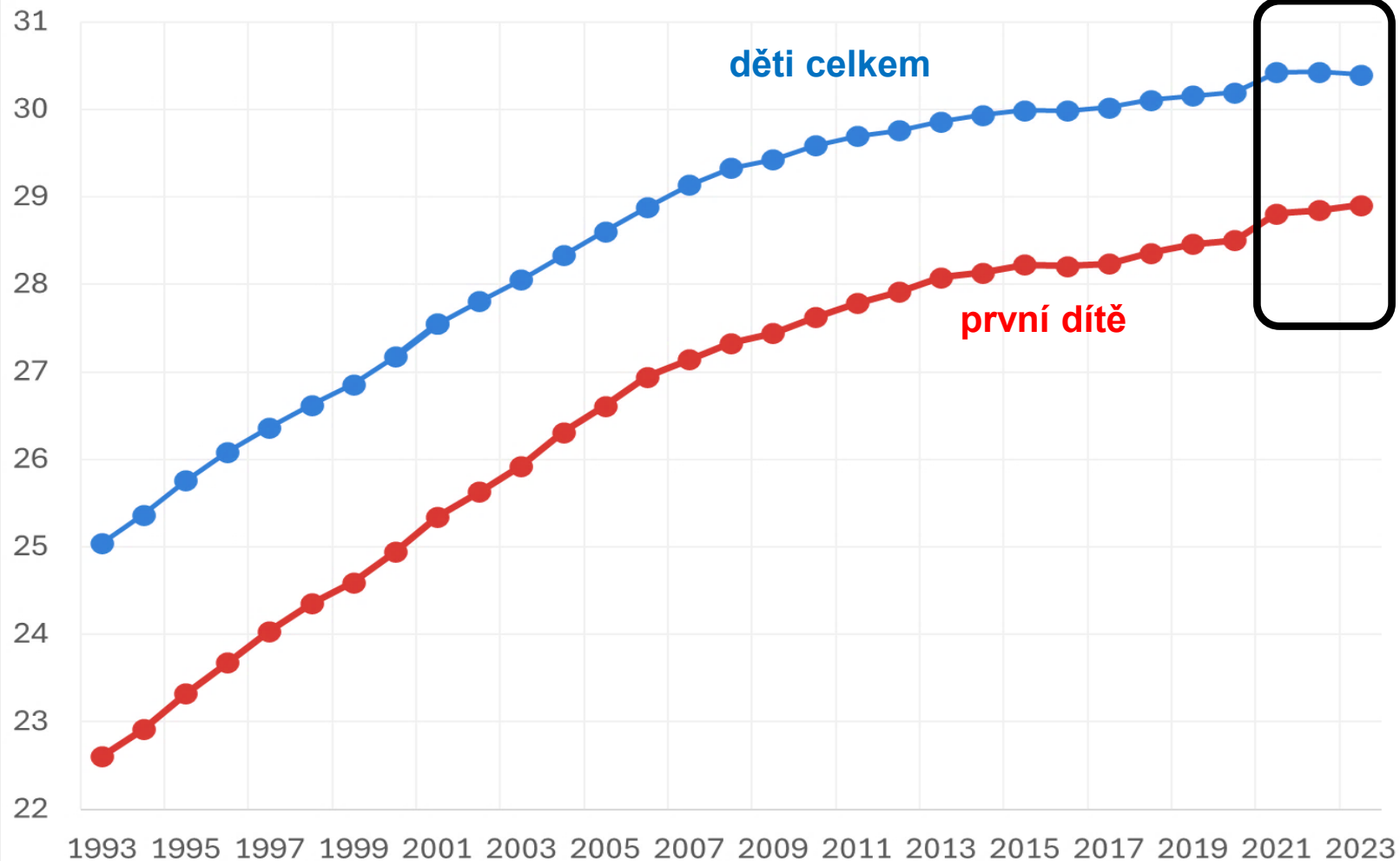
Graf 3: Vývoj úhrnné plodnosti ve vybraných státech Evropy, 2004–2023

- Atypický vývoj úhrnné plodnosti v Česku

Role časování plodnosti

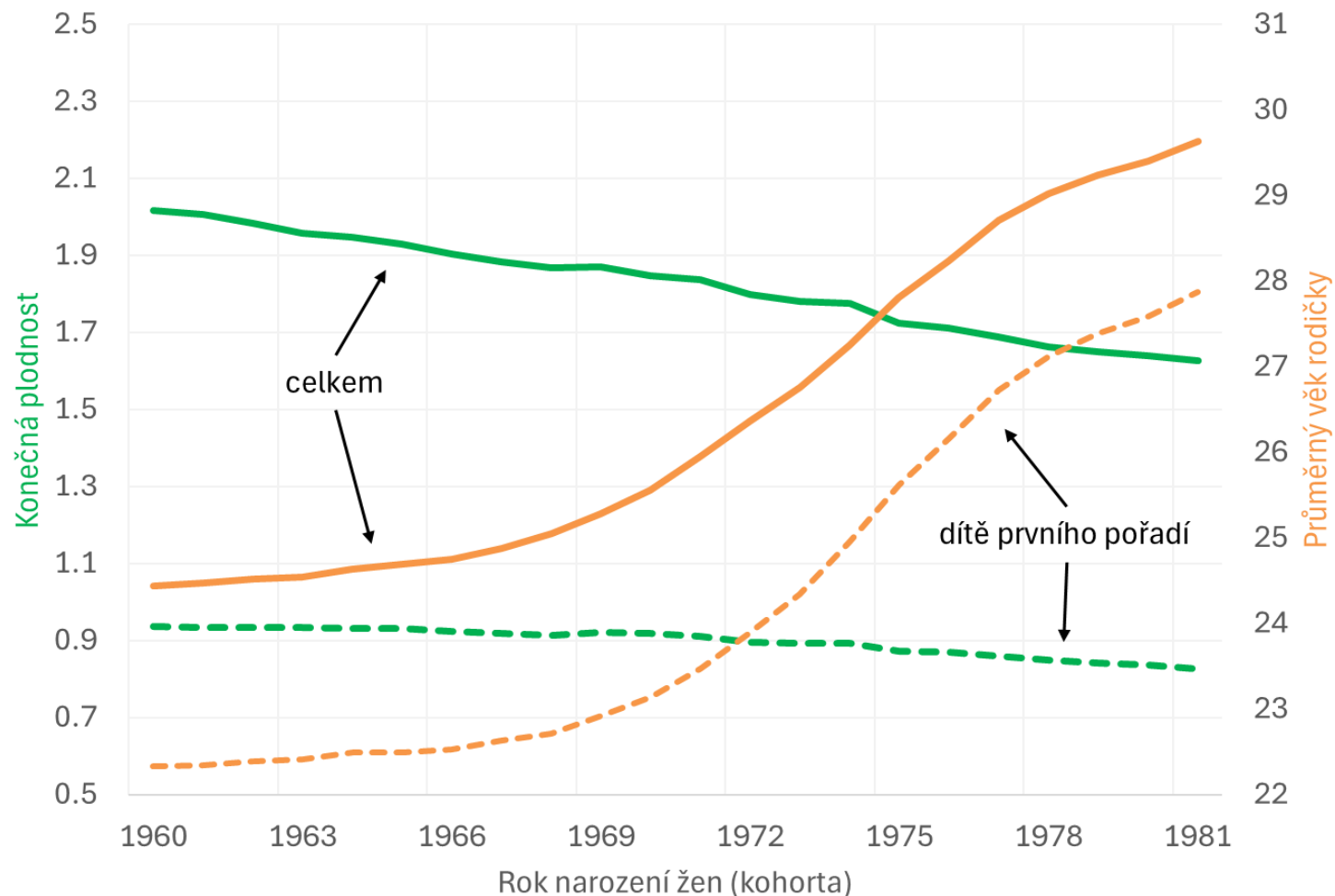
Graf 4: Vývoj průměrného věku ženy při narození (prvního) dítěte, Česko, 1993–2023

- Z kalendářního pohledu docházelo k odkladu plodnosti od počátku 90. let 20. století
- Od 10. letech 21. století odklad zpomalil

Demografické ukazatele pro kalendářní roky vs. kohorty narozených (ženy ČR)

Graf 5: Kohortní ukazatele intenzity a časování plodnosti do 40 let věku, Česko, generace 1960–1982

- Méně dramatický vývoj kohortních ukazatelů
- Znatelný odklad plodnosti

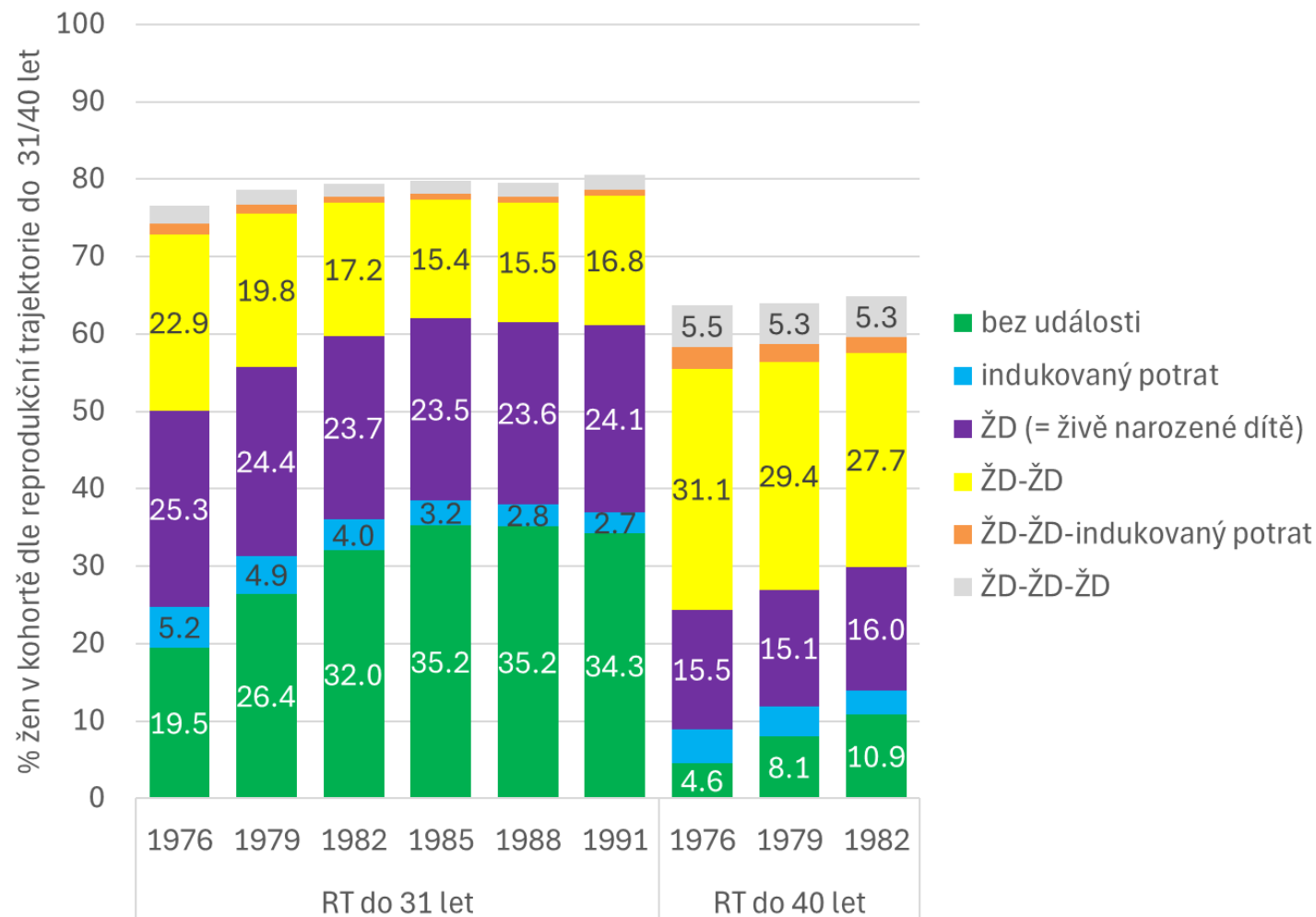
Co stojí za odkladem plodnosti na individuální úrovni?

- Generace 1966–1990
 - Velká část odkladu **plánována** (posun v plánovaném věku)
 - Část odkladu je **neplánována** (přednostně u mladších kohort)
 - **Fertility timing gap** = rozdíl mezi **plánovaným věkem** a **skutečným věkem** při narození prvního dítěte
- **Co je bariérou pro úspěšné dosažení plánovaného věku?**
 - Studium a práce
 - Materiální důvody
 - **Zdravotní důvody**
 - **Faktory související s partnerem**

Slabá, J., Kocourková, J., & Šťastná, A. (2024). The fertility timing gap: the intended and real timing of childbirth. *Journal of Biosocial Science*, 56(3), 504-517.

Zdravotní důvody: reprodukční trajektorie dle registru ÚZIS

Graf 6: Top 6 reprodukčních trajektorií do 31/40 let, generace 1976–1991

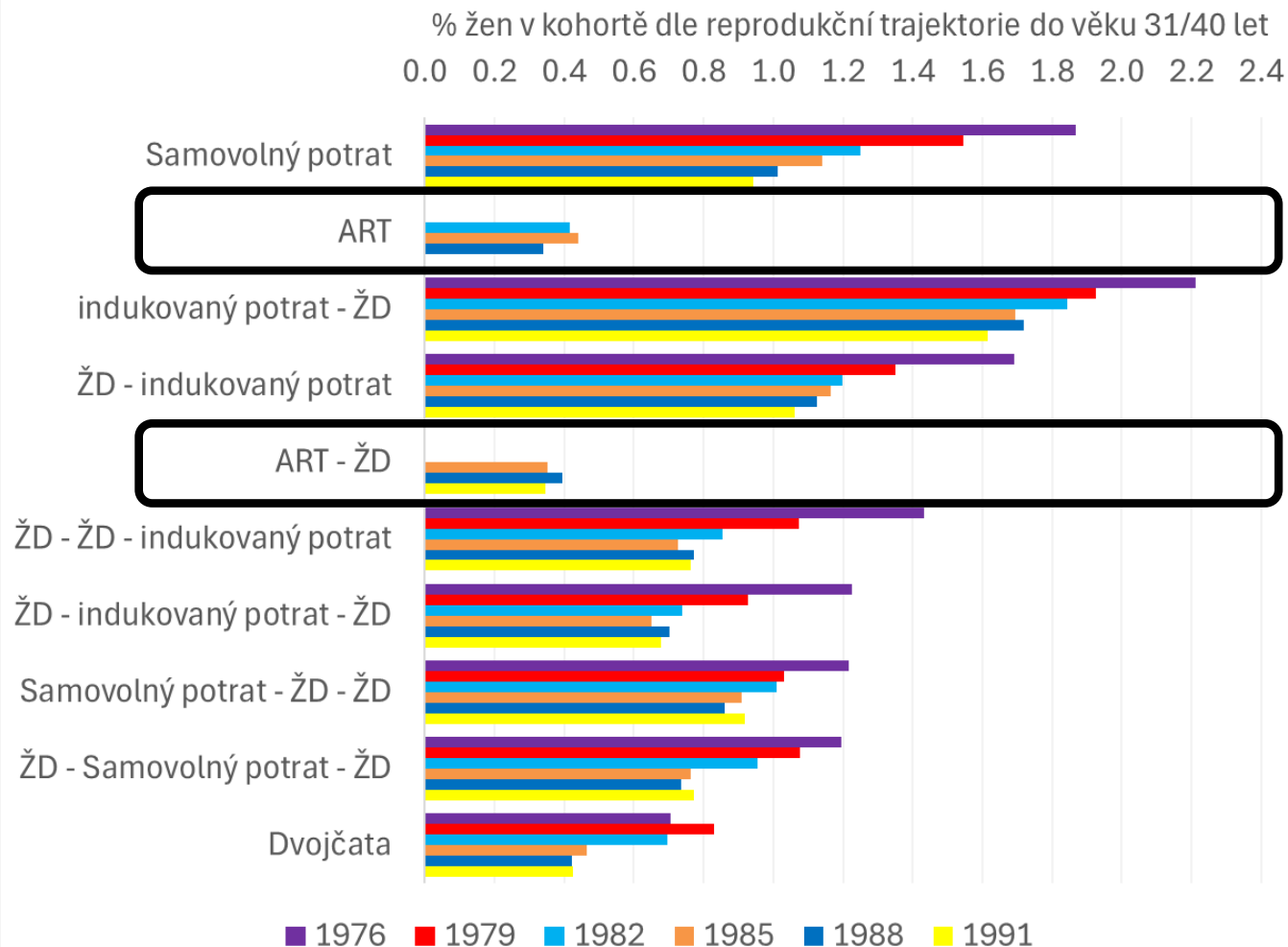
TOP 6 trajektorií

- Nárůst podílu bezdětných do 31 let by se mohl projevit i v nárůstu podílu bezdětných do 40 let
- Podíl žen se 2 dětmi do 31 let dále neklesá
- Podíl žen se 3 dětmi ale ještě poklesl
- Výskyt indukovaného potratu u bezdětných klesl a stejně tak omezování plodnosti prostřednictvím indukce

TOP 6 trajektorií krom odkladu plodnosti nenaznačuje velké odlišnosti mezi kohortami

Další trajektorie do 31 let

Graf 7: Další vybrané reprodukční trajektorie do 31 let z Top 20

Výběr dalších trajektorií (z TOP 20), které se mezi kohortami liší

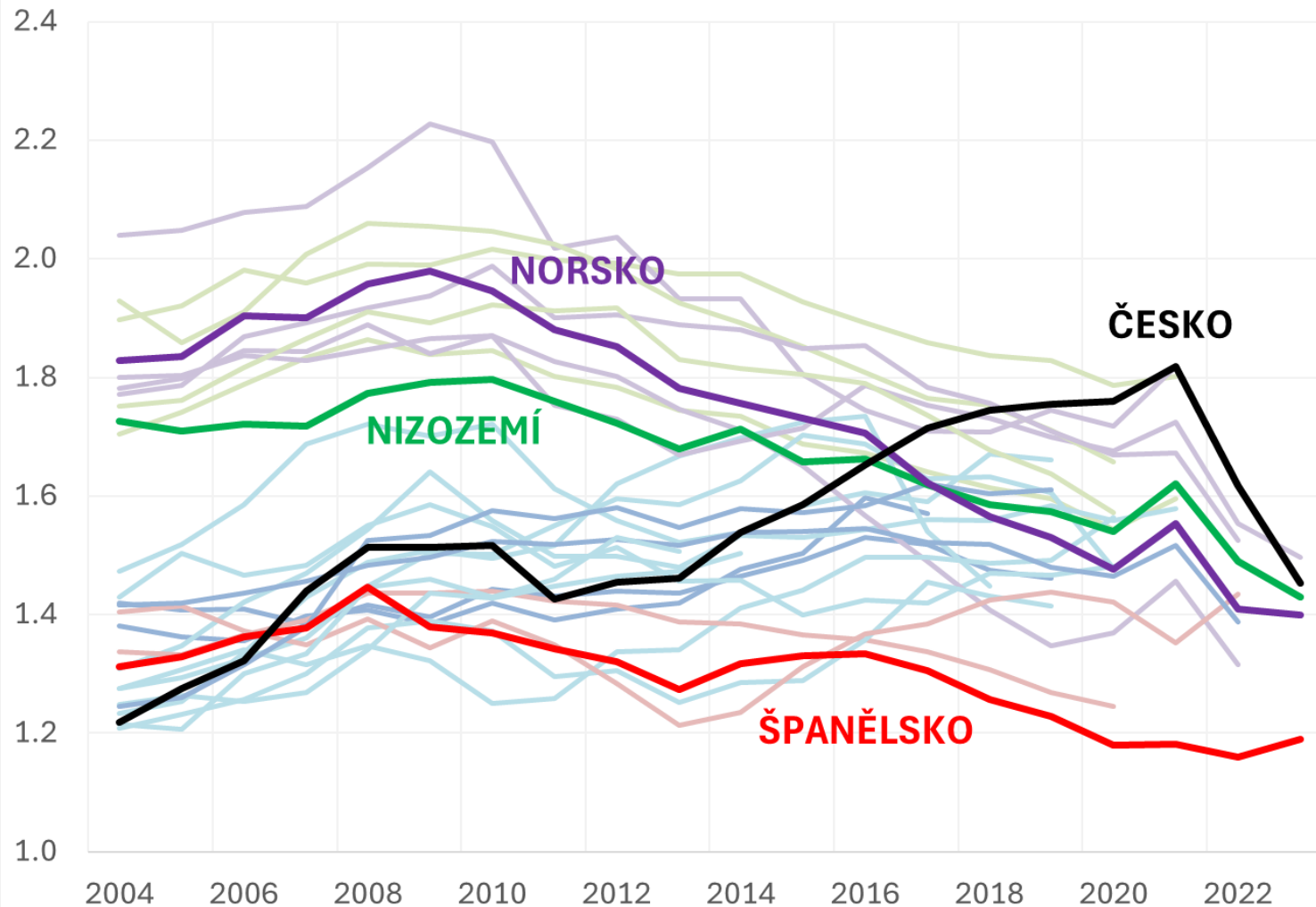
- Nízké relativní zastoupení trajektorií na 6. až 20. místě (do 2.4 % z kohorty žen)
- Od kohorty 1985 se do TOP20 dostávají trajektorie s asistovanou reprodukcí

TOP 20 trajektorií do 31 let zobrazuje napříč sledovanými kohortami trajektorie 91 % žen v kohortě

Slabá, J., Kocourková, J., Štastná, A. & Jírová, J. (v přípravě) *More than Live Births: A Holistic View of Women's Reproductive Trajectories*

Partnerské faktory

Graf 3: Vývoj úhrnné plodnosti ve vybraných státech Evropy, 2004–2023

Intenzivní propad plodnosti v severních zemích, které byly dlouhodobě považovány za vzor v oblasti genderové rovnosti a možností pro úspěšnou kombinaci pracovního a rodinného života

Partnerské faktory

- Kde hledat příčinu propadu plodnosti v severských zemích?
- Může toto vysvětlení pomoci pochopit i vývoj v Česku?

Partnerství

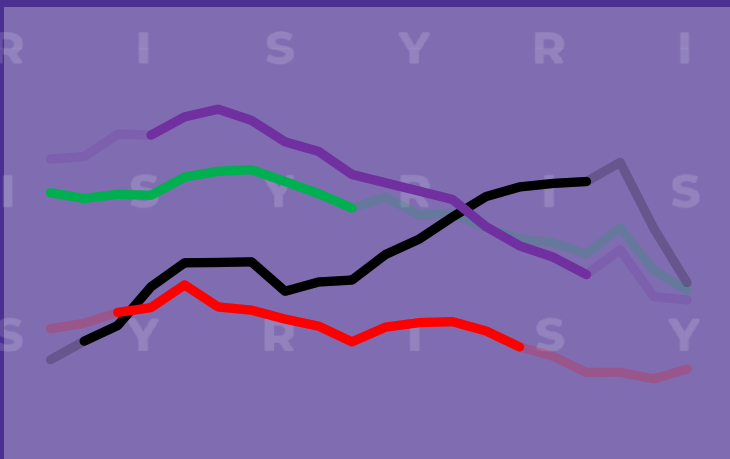
Plán mít
dítě

Realizace
plodnosti

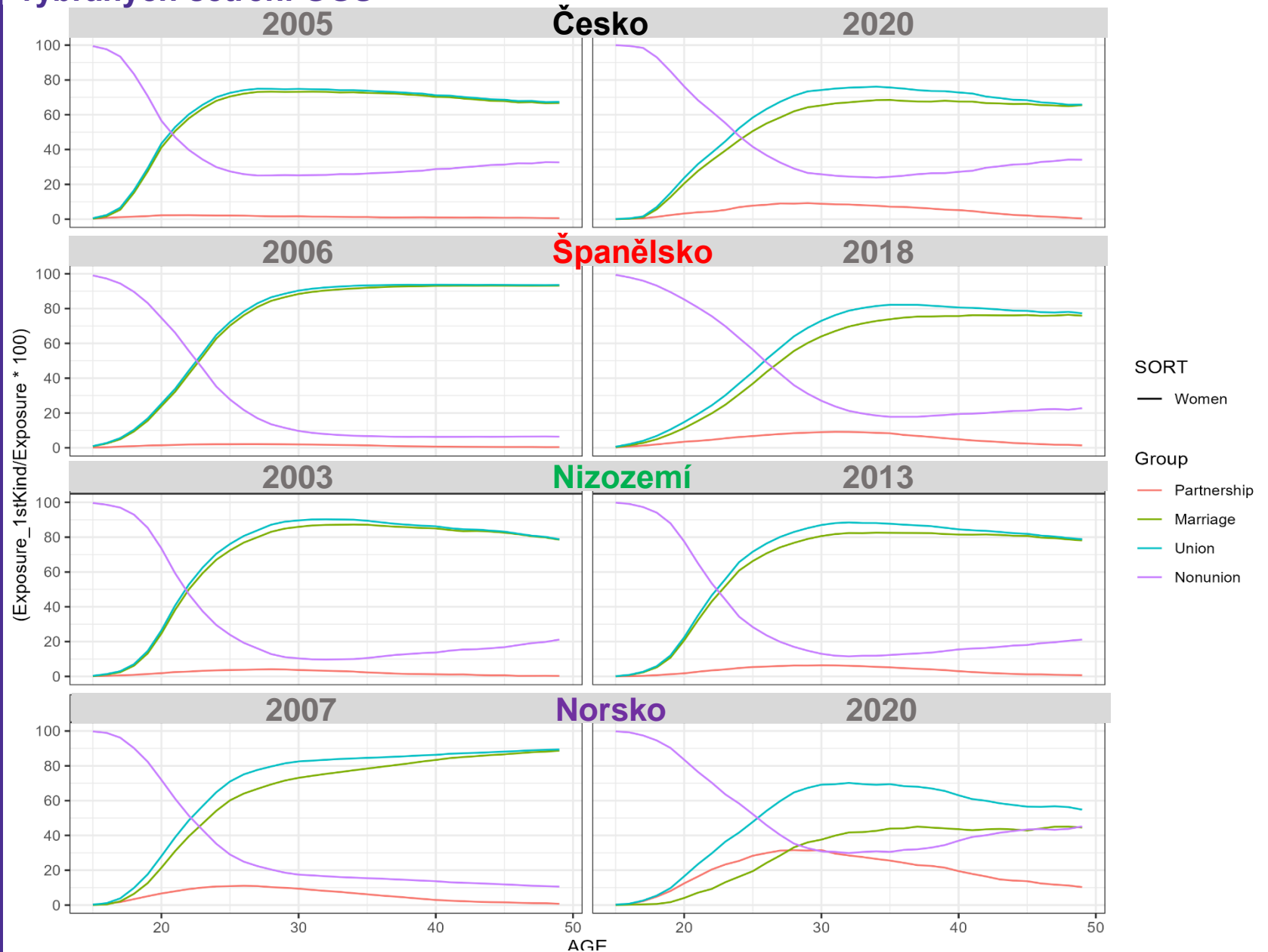
Skladba populace dle partnerské statutu

(průřez populací – zaznamenává dosavadní historii stavů všech respondentů)

(předběžné výsledky z připravované studie)

Graf 8: Konstrukce partnerského statutu na základě věku pro respondenty vybraných šetření GGS

Kohabitujiční partnerství + manželství = union

Výzvy pro další studium plodnosti

- Zaměřit se na proměny utváření partnerských vztahů
 - Proměna časování (odklad utváření kohabitačních partnerství)
 - Nové formy partnerského (ne)soužití a jejich „příznivost“ pro realizaci reprodukčních plánů

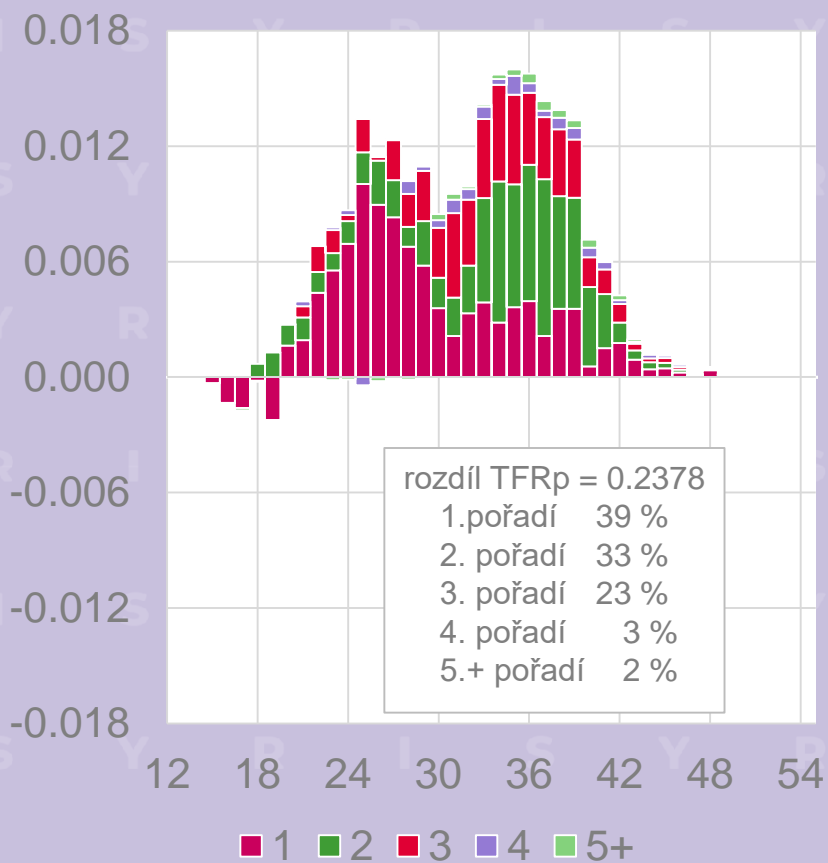

Přesunout pozornost z příčin propadu posledních let a soustředit se na **příčiny růstu plodnosti mezi lety 2011–2021?**

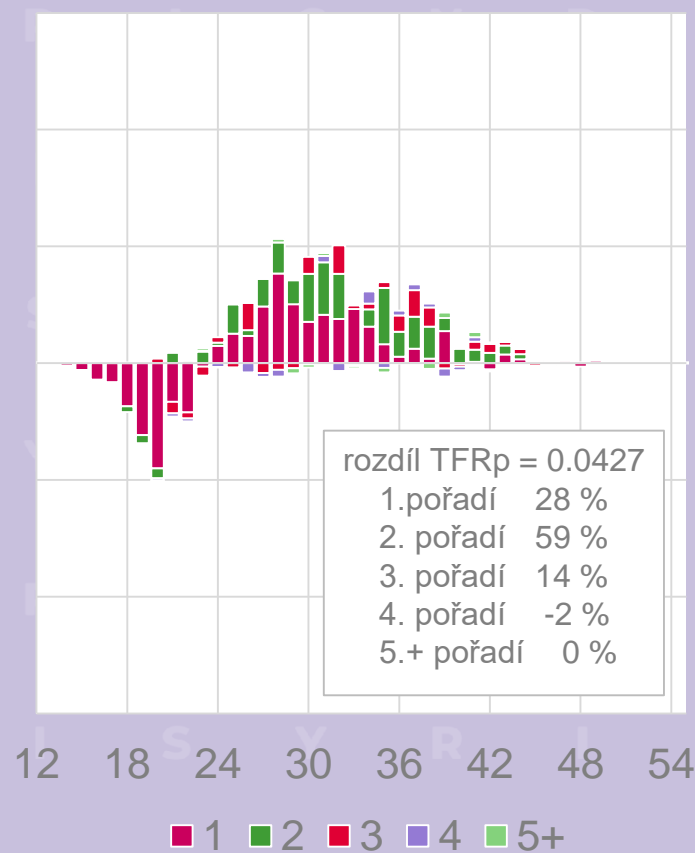
Rozdíly plodnosti před, v průběhu a po pandemii covid-19

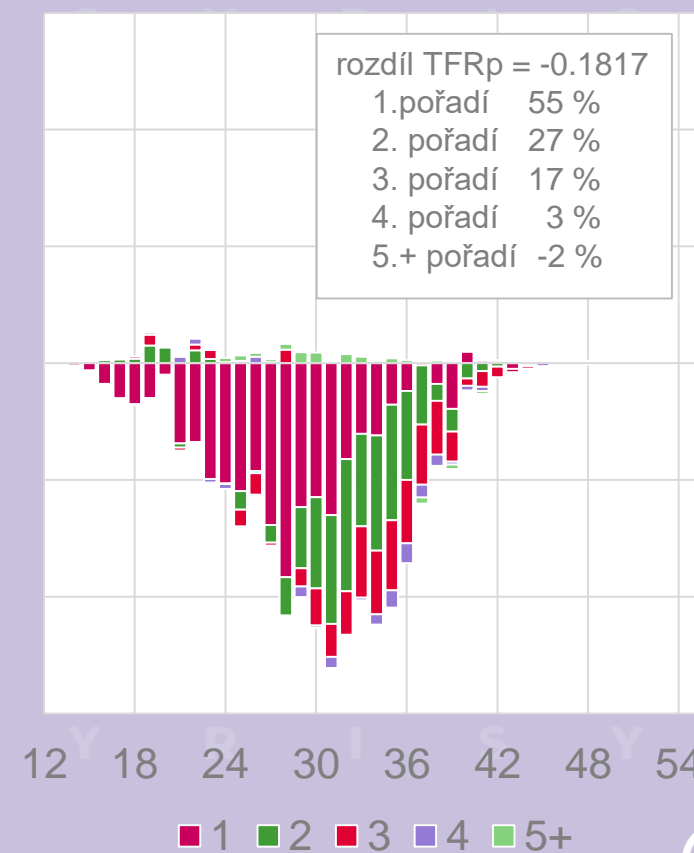
2011 x 2019

2019 x 2021

2021 x 2023

S PODPOROU

**NÁRODNÍ
PLÁN OBNOVY**

**Financováno
Evropskou unií**
NextGenerationEU